

Önszócikk

Babics Imre

Előző életében, a XIX. században, Írországban élt.

Erőszakos, nagyhangú, kötözködő alak volt, egy klán vezére.

Fanatikusan ragaszkodott vallási eszméjéhez, annak nevében halálos bűnököt követett el, melyeket meg sem bánt: ártatlan embereket ölt.

Halála illetl életéhez: egy szuronnal hasba szúrták, majd levágták a fejét.

Jelenlegi életében magyar költő.

Következő életében, a XXII. században, Indiában fog élni, a legmagasabb kaszt tagja, hindu brahmin lesz.

Amerikanizálódott népének szellemi vezetőjeként megpróbálja visszavezetni azt értékes, ősi hagyományaihoz, ezért majd nagy tisztesség és szeretet övezi.

Olvasni fogja a *Gnózist*.

Ferdinandy György

Ferdinandy György Budapesten született, felmenői mindkét ágon a *munkásosztály forradalmi harcát tevékenyen akadályozó* közkórházi orvosok. Édesapját a Húség Házában nyomorékká verik, édesanyja a Szülői Ház garázsában testvérei és Meki, a kecske társaságában neveli fel az egészséges és jó kedélyű gyermeket. Az egyházi intézményből, ahová végül is felvételt nyer, a harmadik év végén eltanácsolják antiklerikális magatartása miatt.

Tehetsége már serdülőkorában megnyilatkozik. Tízévesen Csokonai módorában írott versekkel ostromolja a környékbeli kislányokat, később, a papi iskolában saját kiadású kéziratos brossúrákban állítja pellengérré az Alma Mater vélt (patologikus) jelenségeit. Jellemző, hogy ez a szépreményű költő magyar nyelv és irodalomból évről évre megbukik.

Pályafutását a Fővárosi Autóbuszüzemnél folytatja. 1956 telén, a közbejött sajnálatos események után, a disszidensek által Nyugatra csempészett autóbuszok felkutatására indul. Bécsben francia ösztöndíjat szerez, 1957-ben felveszi állománya a strasbourgi egyetem.

Mint annyi sorstársából, belőle is a hontalanság préseli ki a zsenialitást: szépirói pályafutása a Rajna árterében talál magának termékeny terepet. Francia nyelvű kutatómunkája mellett egy szatirikus – megint csak egyszemélyes – folyóiratban, a Szomorú Vasárnapban teszi nevetségessé emigráns sorstársait. Ekkor már a nyugati magyar irodalom színe-java (Cs. Szabó László, Határ Győző, Sárközi Máttyás) is állandó munkatársai közé tartozik.

Tanulmányai mellett – csakúgy mint megannyi pályatársa – Ferdinandy is szorgalmasan szüli a szebbnél szebb hazafias verseket. Összes költeményei díszkiadásáról „Jeszus Mária!” címen a világhírű *Ahogy Lehet*-ben ír lelkendező ismertetést a koszorús költőtárs, István Keszei.

Időközben a párizsi kritika is felfedezi, kiadók ostromolják, irodalmi díjakat nyer, az elsőt André Maurois, a Nagy Öreg személyesen adja át. A dicsőségbe azonban hősünk belefárad. A soron következő elismerést, a Saint-Exupéry díjat már át sem veszi. Egy apró karibi szigetre teszi át székhelyét, ahol tárt karokkal fogadja őt egy spanyol nyelvű latin-amerikai egyetem.

Ekkor, hét év kallódás után tér vissza végleg a magyar nyelvű íráshoz. A franciát elfelejtí, angolul soha nem tanul meg tisztességesen. Az anyanyelv – az áldott, a megtagadott – azonban megmarad. Magyarul teszi közzé a gyarmatosítókat ostromozó egymást követő költeményeket.

1965-ben itt, a nyugat-indiai szigeteken jelenik meg első magyar próza-kötete, a *Futószalagon*, amelyet fél évszázad alatt félszáz prózai mű követ. Életműve ma már az óhazában is hozzáférhető, így ehhez nem fűzünk további észrevételeket.

Az agg mester 2000 óta szülővárosában, Budapesten él. Rövidprózánk ismert és elismert művelői közé tartozik, ámbar saját bevallása szerint ma sem tudja, hogy *kánonba kerülni* mit jelent. Csakúgy mint egész életében, ma is együttmenninemtudó, magányos farkasnak tartja magát, világirodalmi jelentőségének felismerése – állítja – továbbra is a hálás utókorra marad.

Élete és műve jól példázza, hogy mi lesz egy jobb sorsra érdemes XX. századi fiatalból, ha az őt körülvevő világ életébe beleköp a történelem.

Garaczi László

Más néven dolmányos vérdudu. A dolmányos vérdudu a tollforgatók családjához tartozó, újvilági faj, magányosan él, kitartó repülő, hideg és okos szeméremmel harcol a világbékéért. (Ad vocem: fighting for peace is like fucking for virginity.) Táplálékát elfogyasztás előtt a mellső lábával dörzsöli, ujjain körmöt visel, szeme előrenéz, homloka boltozatos, szaglása fejletlen. Kedvenc vadászterülete a tarackoshernyei vastagdomb. Gyakorlati szempontból megkülönböztetünk vadász-, szolgálati, őrző, kedvtelésből tartott és alternatív dudut. Az alternatív duduról etológusok kiderítették, hogy időnként atomcirkálónak képzelet magát, amely akkora, mint a világ. Nem tud cirkálni, teleszkópját behúzza tartja, és gyötri a kíváncsiság, hogy ki is ő tulajdonképpen. Arra gondol, hogy ő Garaczi Laci, hever az ágyában, atomcirkálónak képzelet magát, és fél, hogy az ilyen gondolatokkal úgy jár, mint D’Annunzio teknősbékája, aki megbetegetett, annyi virágszirmot zabált.

Jókai Anna

A spirituális realizmus anyja
huszonkét könyv
harminckilenc díj és kitüntetés

volt
van
lesz?

Juhász Ferenc

Juhász Ferencsel minden nagyon korán történt. Korán került az irodalmi élet középpontjába. Nagyon fiatalon volt a Bölöni György által vezetett Irodalmi Alap vezetőségének tagja. Mondhatni, részese volt már az 1950-es években az irodalmi élet vezetésének. Ő legalábbis így emlékszik erre. Sosem volt vezető, de mindig a központi vezetés egyik szellemi ihletője. Részt kapott minden feladatból és küldetésből már nagyon fiatalon. Most, 86 évesen is örömmel emlékszik azokra a termékeny, szép időkre, mert azt hitte, tevékenységével és tehetségével hozzájárul szellemi életünk virágzó izgalmához és szépségéhez.

Kiss Anna

A KANDÚR ÉS A TEKNŐC

Két rejtélyes szereplő Kiss Anna *Az éden íze* c. könyvében

Költészetének bár természete, hogy rejtve hagy dolgokat, életének elhallgatott részei mégsem maradhatnak árnyékban. Az olvasónak joga van mindent tudni, ami hatással van írásaira, kutakodni az életében, míg a kezére nem csapnak.

Ki hát valójában a két megírt alak?

A kandúr, művésznevén Legéndy úrfi, Krúdy tekintetes úr sarkában járhattott rég, csikos macskabundában. Hogy kidobták a hóra, s tikkal, mint a megfélemlített gyerek – talán valótlan is.

És ki is nőtte később.

Háromszínű macskahölgyek vették pártfogásukba, ha tapasztalatok után járta a világot. Ilyen utak végére általában váratlan esemény tesz pontot. Gyász és hiány. Még sokáig leng madzagon kedvenc parafadugója, mit kiskorában, egernek, verébknek, bárminek képzelhetett játéku. Őrzik emlékét az agyonkarmolt könyvborítók, lemezborítók, az elhullajtott s holta után megtalált macskabajusz.

Ezt a impozáns valamit az ereklyetartóban kikutatták egyszer a betörők is, ráadásnak a falakat ellepő démon-álarcok látványára, úgy megzavarta őket, hogy elmenekültek.

Egyébként is, mit neki másvilág! Néz le egy szeles felhőről, be nem áll a szája. Hogy üres a tányérkája! Hogy legszívesebben lepisilné a számítógépegeret, aki a helyébe tolakodott! És hogy kerül az a búbánatos alak is a violáival mindig elő valahonnan...?! Majd a hajnali álmokba oson, dajkáltatja magát, hízeleg, udvarol.

Tartsanak bármit a macskák álnok természetéről, mind általánosítás. Nála hübb, hős lelkű társa nem volt, s nem is lesz – ez utóbbi a költő szíves közlése.

A teknőc bizonyos Toktogul herceg, kit egyesek szerint a régi mongol főváros, Karakorum köve-homokja, mások szerint Kirgiziáé vetett ki. Tény, hogy kalandorok zsákjában érkeztek néhányan. De csak ő küzdött a terrárium üvegfalával. A többi elégedetten napozott az alján salátalevelek társaságában. És egy kereskedés csengős, madárhintás kirakatában ezt látni...! Ez volt az, amiért kivették onnan, feledve a fürdőpapucst, mi a villamosozás eredeti célja volt.

Zuglói sétáló palotáját végre tágasnak találhatta, az „enyém a kád, tiéd a mosdókagyló” elvet igazságosnak, és odavolt a pentatóniáért. Nyilvánvalóvá lett, hogy a szőnyegek virágai nem valódiak, ám körükben melázva, a ledobált selyempárnák zsebében éjszakázva, költözve a besütő nappal, felvidult távoli lelke. Hogy a főtt tojásfehérje gyümölcscsel, salátával valóban fejedelmi lakoma, de túróval ne zaklassák, mert dühös lesz, vagyis körmére emelkedik, s a fürdőszoba kövére csapja magát.

Ezek után kissé érthetetlen a feltételezés, hogy a teknőc ne tudná kifejezni magát.

Bár valóban: Legényd úrfi szívesen társalgott, s a herceg meg se szólalt. Viszont kifejezni magát nem esett nehezére.

Voltak napok, hogy a matrac-ágynál folyton hanyatt kalimpált. Hiába olyan elszánt, mint a szabadulásban. Ha nem tud felmászni rá, hanyatt esik. Ekkor épültek könyvekből a teknőc-lépcsők. Megtanulta, hogy kell járnai rajtuk, ha fázott lenni a párnazsebben, felment hálótársnak a takaró alá. Megtanulta, hogy kell macskákkal elhíttetni, ő az, akitől félniük kell, s nem fordítva, eszükbe ne jusson kikörmölni a teknőjéből! Felnőtt. Kinötte szőnyeg-kert világát, s lett valódi kertje, három feleséggel – útifüvek, folyófülevelek s mások szíves közlése szerint.

Molnár Miklós

Kecskeméten születtem 1946-ban, két néptanító, Horváth Ilona Gizella és Molnár Sándor fiaként, a naplói-rovó orgoványi lelkész, Molnár Gergely unokájaként. A sorból dicsőn vagy siralmasan kidőlt sok jó és kevésbé jó nemes- meg közember: urak, papok, katonák, föld- és kézművesek, betyárok, pásztorok öröksége íródott a génjeimbe.

Nyugat-Magyarországon élek, élvezem az Alpok közelségét, szenvedek az Adria meg az összes többi tenger messzeségétől. Magyar író, műfordító és

publicista vagyok: az agyonmanipulált tömegtársadalom szélén megtúrt pojáca. Olyan nyelven írok, amelyen szerencsétlenségemre túlságosan sok rabszolga, hülye és gazember, szerencsémre azonban néhány angyal is beszél.

A klasszikus, népi ihletésű, közösségi küldetésű magyar irodalmat mára szinte teljesen leváltotta valami örületesen és ricsajosan más. Két lányom, Éva és Ilona nemigen lehet rá büszke, hogy apjuk ennek a „valami más”-nak – ennek a belterjes, csóllátásos, kórusban „politikailag korrekt”, legföljebb nyelvében, ámde szellemében már nem magyar irodalomnak – rossz lelkiismeretű munkásaként csetlik-botlik a világban.

Az írók legtöbbször rettentően fontosnak, minden kényeztetésre méltónak hiszi magát, pedig ha néhány évig pihentetnénk a pennánkat és nem jelenne meg tőlünk egy árva sor sem, ennek az égadta világon semmilyen kárát sem látná a közösség. Társadalmi hasznunkat tekintve fasorban sem vagyunk a „föld sóihoz”, az emberek javát szolgáló, az ő javaikat megtermelő kétkezi munkásokhoz képest (földművesek, vájárok, pékek, légtáncosok, ácsok, bábák, révészek, kovácsok, mozdonyvezetők, cipészek, kefekötők, lufiárusok, bábszínészek, zenebohócok, gyógyszerzők, méhészek, kertészek, sírásók, vécés nénik stb., stb.).

„Az író ember pedig kétségtelenül a legbüszkébb kétlábú – írta Ady Endre (tudta, miről beszél!). – Írásait mindenik divinációnak, magát kiválasztottnak tartja. (...) Az írás mesterség. Olyan, mint a kefekötés. A szépírás is olyan, mint a zománcozás. Fialat és öreg fantaszták fejét betöltik a rendszerint szűk körből nyert impressziók. Nekicsapódnak a több impressziót nyert íróemberek írásainak, s – írnak. Emellett várják a tömjénfüstöt a profán világtól. Hát az életben van *kiválóság*, de ez nem az írás kiválósága. Egészen más. Ezt a kiválóságot nem egy mesterség tudása adja, hanem az *agyvelő* átfogó képessége. Ezt a nagy kincset megszerezni nagyobb dolog, mint azokat a bizonyos örökbecsű írásokat megírni.”

A profán hatalom nem sajnálja a tömjénfüstöt meg az egyéb kényeztetéseket a társadalmon élősködő kultúrparazitáktól. Énrám is aggattak egy-két ordót, pedig „nem éreztem rájuk méltóságot”. Róluk ennyit mondhatok: a díjak azoknak fontosak és azokra vallanak, akik osztogatják őket – szerencsés esetben félreértésből és butaságból, többnyire azonban a kisajátítás, a korrumpálás, no meg az önfényezés szándékával, mindig valamilyen haszonra spekulálva.

Remenyik Zsigmondtól idézem ide néhány kedves mondatomat: „Ő nem a nagyérdemű közönség és a nyájas olvasó kedvtelésére él és dolgozik – azonkívül, hogy módfelett rossz a véleménye mindenféle rendű és rangú olvasóról. Jól tudja, hogy az olvasók általánosságban csak az író életének megkeserítésére népesítik be ezt a világot. Viszont – hogy őszinte legyen – saját mesterségétől sincs túlzottan elragadtatva; eljövendő korok tündéri világa jelenik meg szeme előtt, amidőn majd karóba húznak, felnégyelnek vagy érdem szerint bunkósbottal vernek mindenkit agyon, aki ír.”

Sajó László

Sátoraljaújhelyen született, hogy leendő halhatatlan kétsorosában (*Sátoralja-újhelyen / szólt az Isten: úgy legyen!*) rendben legyen rím, ritmus. Mert ha például otthon, Tolcsván születik (hova oly sokszor visszatér versben, prózában, s a borfesztivál idején személyesen is), írta volna, hogy: *megszülettem / Tolcsván, / azóta egy ismeretlen / állat csócsál?! Az irodalomtörténészek, a kánonisták egyetértenek, jobb, hogy így történt. Útban a kórház felé (március eleje volt, szénszünet az iskolában, hol szülei laktak és tanítottak) a mentő elgázolt egy nyulat. Sajót itt érte az a trauma, melyet azóta sem hevert ki: ő okozta egy – ha nem is emberi – lény halálát, már születése előtt gyilkolt. Írásaiban vezekel ösbűnéért, ám hasztalan vonít, mint kutya a holdra, mely, tudjuk a mitológiából, a nyúl lakhelye, s honnan leugrott, éppen az autó elé. A sofőr megállt, eltette a tetemet, családja legnagyobb öröme. És *ment tovább a mentő a csillagos ég / és rákosi mátyás uralma alatt*. Sajó sorsa születése után nyolc hónappal dől el: november 4-én visszajöttek (ki se mentek) az oroszok. És még egy fordulópont, Sajó minden életrajzírója kiemeli: három és fél évesen súlyos tüdőgyulladással Debrecenbe vitték, taxival, miután Sátoraljaújhelyen lemondtak róla. Mentő és nyúl se volt. A kórházban csak sírt, szülei után, akik amikor hazavitték, nem ismertek rá: a kövér, göndör hajú gyerekből sovány, egyenes hajú fiú lett, mintha kicserélték volna. És valóban: Sajó sokat gondolt erre, elolvassván Radnóti *Ikrek havát*, még inkább kínozza a gondolat: lehet, hogy nem én vagyok én? Ki vagyok én? Mely gondolattal birkózik lírájában, akár álmaiban a nyúllal, eggyé válva vele, *vacog a nyúl belsejében*.*

Általános iskolába Tolcsván járt, kivéve az 1966-os évet, amikor szülei, nem múló dadogását (mely, öndiagnózisa szerint, a szüntelen zokogástól alakult ki, a kórházban) gyógyítandó Kószegre vitték, az Országos Logopédiai Intézetbe. Sajó nem tudta, Ottlik nevezetes Iskolájába került; utólag hálás volt a sorsnak, pedig itt is sírt, titokban persze – erről az évről szól *Írott-kő* című regénye (nevezzük inkább emlékkönyvnek). A közgazdasági szakközépiskolát Miskolcon végezte, ahova szüleivel és öccsével költöztek. Sajó utálta az iskolát, nem utolsósorban dadogása okán. „Legalább lesz valami szakma a kezében”, mondta apja, így lett a gimnáziumból közgazdasági szakközépiskola. Ezt a tévedést az ELTE BTK magyar–népművelés szakával korrigálta, sokáig albérlőként, aztán kollégistaként megismerve Budapestet, előbb az Ibolya – Jégbüfé – Mézes Mackó, aztán a Mini Söröző – Grinzingi – Kis Plzeni háromszögben, később, ki- és lefelé tájékozódva, pinceborozók mélyén. Biográfusai kiemelik az ifjú Sajó feltűnő fejlődését: a rumról unicumra váltott, hogy aztán unicális tehetsége a gyümölcs-spálinkákban találja meg szubsztanciális esszenciáját (és viszont).

Sajó fő ismérve, hogy MTK-drukker. A HSZK (Háromtagú SzavalóKórus) tagjaként buzdít, magáról megfélemlítve káromkodik és csapata góljainál kerítésre mászik. Bár gyermekkori tüdőbaja kiújult, és rokkantnyugdíjas, de a BEAC old boys csapatának oszlopos cserejátékosa. Sötét tónusú költeményei jelentős részét a kispadon ülve és a félpályán állva írta, fejben (lásd egyesek szerint istenes, mások szerint szerelmes, mindenesetre remekművű sorait: *Nem érlek utol, ha beledöglök, se*).

Korszakos munkásságát jelzi, hogy érettségi tétel – földrajzból (*A Sajó és mellékfolyói*, lásd még *Magyarország vizei és domborzata*). Már életében falut neveztek el róla (Sajólászlófalva, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, kb. 474 lakosú település a Pitypalatty-völgyben. A Bükk hegység északi lábánál fekszik egy jó kamaszlépésre Miskolctól. A Nyögő patak szeli ketté a térséget). Sajó minden valamirevaló lexikonban (*Encyclopedia Britannica*, *Nagy Brehm*) szócikk. Élete nyitott könyv – már ha valaki fellapozza könyveit. Mindent tudunk róla, pedig *rejtőzködő életmódot folytatok, mint a csótány*, írta szerényen. És mint címerállata, a patkány – teszem hozzá, életének közeli tanújaként.

Sajó László ronggyá olvasott, ma már csak biztos ízlésű műértőknél fellelhető, felbecsülhetetlen értékű könyvei:

- Napkeleti pályaudvar* (versek, 1986)
- A kavics helye* (versek, 1992)
- Földön vonuló felhők* (versek, 1994)
- Fényszög* (versek, 1995)
- Vendégkönyv* (versek, 1997)
- Negyednap* (versek, 1999)
- Éjszakai járat* (versek, 2001)
- Válasz búcsúlevélre* (versek, 2003)
- Dögcédulák* (versek, 2004)
- Evangélium szerintem* (versek, 2005)
- Szünetjelek az égből* (válogatott versek, 2006)
- Istentelen színjáték* (versek, 2007)
- Öt és feles* (próza, 2008)
- Írottkő* (próza, 2009)
- Fényre sötétedő* (versek, 2010)
- hal.doc* (versek, 2012)
- Magyar versek* (2013)
- A futball ábécéje és más történetek* (próza, 2014)

„Tizennyolc kötet van Sajó László mögött. Vállalkozása mindeddig méltatlanul kevés figyelemben részesült” – írták volt Sajó korszakos, örökbecsű, és, ne féljünk a szótól, klasszikussá jegesedett, avagy inkább: erős, ütős, fejbevágó töménnyé desztillált lírájáról, valamint prózájáról, egyaránt.

Sajó munkássága, bár kiteljesedett, de korántsem teljes, folytatja! Lélegzet-visszafojtva figyeljük, mit ír még a Költő s Író. És ha a feltétlen hódolat mellett lehet egy (két) halk, óvatos kritikus megjegyzésünk: nem merészkedett még elég messze, elég mélyre, bizony mondom néki, még nem érte el a *néma tartományt*.

Úgyhogy jobban tenné, ha (el)hallgatna végre.

De csönd. A többi néma.

Térey János

1970-ben született Debrecenben. A Magyar Köztársaság babérkoszorús költője és a Székely Bicskarend birtokosa. Látszólag „régiságú” költő, de állandó kísérletező, aki gyakran használ kötött formákat, hogy aztán annál nagyobb örömmel szedje szét őket. Önálló könyve németül és franciául, színművei franciául, oroszul, lengyelül és észtül jelentek meg. Novellákat és verses regényeket is ír.

Műfordítóként találkozott már többek között Szophoklészszel (*Trakhiszi nők, Oidipusz király*), Euripidészszel (*Oesztész*), Plautussal (*A hőzöngő katona*), Calderónnal (*Az élet álom*), Puskinnal (*Borisz Godunov*) és Brechtrel is (*Jóembert keresünk*).

Színműveit és fordításait a Krétakör, a Nemzeti, a Katona József és a Radnóti Színház játszotta, illetve játssza Budapesten. Feleségével és két fiával elsősorban irodalomból él, ami ritkaság hazánkban. Néhány utóbbi munkájában (*Asztalízene, Jeremiás avagy Isten hidege, Protokoll*) az új magyar középréteg színtereit járta körül, az *Asztalizenét* kritikusai a polgári színmű föltámadásaként üdvözölték. Tavalyi verseskötetét, a beugratósan lágy című, de karcos és melankolikus *Mollt* egyik kollégája a Beatles *Fehér album*ához hasonlította. Írásairól 2009-ben vaskos tanulmánykötet jelent meg a l’Harmattannál *Erővonalak* címmel.

Toót-Holló Tamás

Zsiráffal szemező holló

Toót-Holló Tamás (Ózd, 1966. február 27.): író, kritikus, irodalomtörténész, drámaíró, szerkesztő.

Toót-Holló Tamás hol volt, s hozzá még hol nem volt. Nincs és van. Hiszen ez az ő jelenléte és részvétele.

Mert vegyük észre: a garabonciás hagyományba helyezve magát vissza-visszatérően ír a föld mélyének rejtező napját őrző sárkányokról, s az ő jelenlétükről és részvételükről.

Vessük közbe: ez is a magyar őshagyomány nagy titka. Hogy ha nem az a nap van az égen, akkor sincs még minden veszve. Miközben pedig van az úgy, hogy nem úgy van most, mint volt régen. Most éppenséggel már úgy fest, mintha folyton-folyvást csak így lenne. Hiszen bár nem az a nap süt az égen. Nem az a nap, nem az a hold. Nem is az a szeretőm, ki volt.¹

A föld mélyének napja viszont mindig az igazi marad. Hiszen rejtve rejtezik. Rejtekezésében nincs, aki megmásítsa. Meghamisítsa. Meggyalázza. Ez az a rejtező nap, amelyikre a híres magyar gyerekmondóka emlékezik.

Süss ki, nap, ház alá. Bújj el hideg föld alá.²

¹ Vö.: Nem úgy van most, mint volt régen (magyar népdal)

² Vö.: Süss ki, nap (kárpátaljai magyar esőúzó, napcsalogató gyerekmondóka)

A Toót-Holló Tamás kómisztérium-trilógiájában megjelenített sárkányok közül talán azok a legrejtelmesebbek és legfontosabbak, akik ezt a föld mélyén rejtező, titkos napot őrzik.

Ha van sárkány, amelyikben a garabonciás hagyomány őrzőjeként Toót-Holló Tamás magára ismerhet, akkor az a sárkány a föld mélyén rejtező nap valamelyik ősárkánya.

Róluk szólván ír ugyanis vissza-visszatérő módon a jelenlét és a részvétel erejének hullámzásáról, s ezeknek a hullámoknak a fodrozódásáról.

Ezek a sárkányok időtlen idők óta várnak a sorukra. Moccsanatlanul súlyos a jelenlétük, mert az időtlen idők érlelte tökéletességgel tudtak várni. A lényegre törve tudnak várak. Minden törekvés nélkül. Tudván tudva, hogy egyszer majd eljön a megfelelő pillanat, amikor eldől, hogy mi az, ami történik, s ami történik, mi végre történik. Tudják, hogy azt a pillanatot nem téveszthetik el szem elől, de tökéletesen megbízhatnak az ösztönükben, amely bármikor, bármennyi várakozás után kész megmutatni nekik, hogy eljött az idő. Eljött az idő, amikor részt kell venni, amíg pedig nem jön el ez az idő, addig bőven elég lehet éppen csak jelen lenni.³

Amit ezek a sárkányok tudnak, azt minden garabonciás tudja.

Weöres Sándor halhatatlan garabonciása, Bolond Istók ezt arra utalva adja tudtunkra, hogy van az úgy, hogy ereken kell folyni a világban, s van az úgy, hogy el kell húzódni a világ mögé.⁴

Ezt a garabonciás hagyományban adva lévő tudást a tao is pontosan ismeri: s történetesen éppen a dolgok állandóságának nagy törvényét megfogalmazva tárja elénk,⁵ azt a titkot osztva meg velünk, hogy a kisebbet nem a nagyobbba kell elrejtteni, hanem mindig magát az Ég alatti világot kell az Ég alatti világba rejtteni.

A kérdés akkor már csak az, hogy Toót-Holló Tamás életművében az Ég alatti világban az Ég alatti világot felmutatva és eltüntetve mit tesz a jelenlét, s mit tesz a részvétel.

Ha a lexikonba illő szócikkek követelményeinek egy ilyen gomolygóan szél-fúttá felütés után legalább minimálisan meg akarunk felelni, akkor persze a részvétellel kell kezdeni.

S azzal, hogy egyelőre két névvel jelenítette és jeleníti meg magát mindazokban a szcénákban, amelyekben jelen volt és jelen lehet.

Ha azt a nevet vesszük, a Toót-Holló Tamást, amelyet újonnan a magáénak választott, akkor a semmiből jött. S akkor az érkezése is a semmibe vész. Éppen úgy, ahogyan ez neki nagyon is a kedvére való.

³ Vö.: Toót-Holló Tamás, *Üsse kő – A Garabonciás Könyve*, Hébe-korba, 5, 32.

⁴ Vö.: Weöres Sándor, *Bolond Istók*, Epilógus

⁵ Vö.: Csuang-ce (Chuang Tzu), *A Virágzó Délvidék Igaz Könyve* VI/1. (Dobos László fordítása). Csuang-ce azt mondja, hogy a folyómederben eldugott csónakról, a mocsárba süllyesztett hegyről egyesek azt mondják: jól rejtve vannak. Csakhogy – folytatja – az éjszaka közepén jön valaki, aki elég erős, vállára veszi és elmegy vele, a sötétben alvók akkor még mit sem tudnak róla. A kisebbet a nagyobbba rejtteni helyénvalónak tartják, pedig megesik, hogy akkor is elvész – jegyzi meg, majd hozzáteszi: ha viszont az Ég alatti világot az Ég alatti világba rejtjed, nem lesz, mi veszendőbe menjen. Ez a dolgok állandóságának nagy törvénye – jelenti ki.

A róla szóló hivatalos nyilvántartásokban ugyanis jobb híján a valóság kreatív értelmezése mutatkozik meg, de nem valamiféle általa kitalált csalafinta trükk miatt, hanem az amúgy nagyon is fantáziaszegény állami adminisztráció szigorúan csak véletlenül, szándéka ellenére megrészegült képzelete folytán. Az ugyanis tényszerűen nem igaz, hogy 1966. február 27-én ezen a néven Ózdon napvilágot látott volna egy újszülött. Miközben a születési anyakönyvében már ez áll – a névváltoztatással a jelek szerint ugyanis máshogyan nem tud boldogulni az állam. Mindent elboronál, hogy minden rendben legyen – mintha csak egy tanúvédelmi programba felvett védett személy önazonosságát alakítanák át minden lehetséges ponton. A kezdetektől fogva.

Holott: Tóth Zsolt. Ez volt a kezdet. Ez az a névalak, amelyet aztán Toót-Holló Tamás magát szerzőként jegyezve egyre jobban megbolondított (Tót H. Zsolt, Toót H. Zsolt), majd végleg elhagyott. Hivatalosan is, írói névalakként meg aztán különösen.

Miközben azt soha nem hallgatja el, hogy a valaha volt nevét megítélése szerint nem megtagadta, hanem csak meghaladta. Szerves fejleményeként egy szerves fejlődésnek.

A lényeg az, hogy van egy része az életművének, amelyre a feladott neve alatt, s van egy része, amelyre az újonnan választott neve alatt lehet ráakadni.

Az életművének pedig eleve több szegmense van, amelyet külön-külön számon kell tartani: ismerhetjük irodalomtörténészként, kritikusként, egyetemi oktatóként, íróként és szerkesztőként, a médiában pedig a szerkesztői munkásságán belül külön is említésre érdemes a lapalapítói, szervezettefejlesztői tevékenysége.

Röviden, csak a fontosabb tényekre szorítkozva, hogy aztán mindezt egy magasabb absztrakciós szinten is vizsgálni lehessen. Hogy a részvétel mögött a jelenlét minden fontosabb kisugárzó hatását is látni engedjük.

Irodalomtörténészként és egyetemi előadóként Toót-Holló Tamás részint a nonkonformista hóstípusok jelenlétét kutatta és oktatta, részint az ezek közé a hóstípusok köré jellemzően szövődni kész anekdotikus cselekményszövegs plurális prózapoétikáját vizsgálta. Az ELTE Irodalomtörténeti Intézetének tanársegéde volt, amikor a tudományos minősítését megszerezte: Karácsony Benő életművének monográfusaként az irodalomtudomány kandidátusa lett. Irodalomtörténészként később, már saját regényírói munkásságának egyik fő motívumát érdeklődésének középpontjába állítva, egy új nonkonformista hóstípus leírásával állt elő: a garabonciások folklórhagyományának és irodalmi motívumának találkozásait dolgozta fel, különös tekintettel a magyar őshagyományban rejtő egyik ritkaságra, a garabonciások könyvéről szóló adatok rendszerezésére. Karácsony Benő-monográfiája (*Széttaposott ösvény*, 1996) a Balassi Kiadónál, a garabonciások mitológiáját feldolgozó irodalomtörténeti vállalkozása (*Garabonciások könyve és szerelme*, 2015) a Napkút Kiadónál jelent meg.

Irodalomkritikusi munkásságának foglalata az a kötet, amely a Napút című irodalmi folyóiratban éveken át gondozott állandó rovatának, a Prózaporondnak az anyagát rendezi össze (*Prózaporond*, Masszi Kiadó, 2001).

Egyetemi oktatóként azt követően is aktív maradt, hogy az 1990-es években az ELTE fiatal irodalomtörténészeként taníthatott. A 2010-es években médiaelméletet és kommunikációt oktat a Pázmány Péter Tudományegyetem és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem posztgraduális képzéseiben.

Íróként már első regényével díjat nyert: a *Pályaháborgások* című, a Seneca Kiadónál megjelent kötetét a Kráter Műhely Egyesület Budai Gábor-díjával jutalmazták. Prózáirói munkásságának egy teljesen új, más szakasza nyílt meg az összefoglaló címmel *A Garabonciás Könyve* névvel is megjelölt kőmiszterium-trilógiájával (*Üsse kő, Három a kő, Gördül a kő*), amelynek alapján egy liturgikus drámát is jegyez. A kőmiszterium-trilógia közreadása után egy újabb, kizárólag királyregények alkotta trilógia írásába kezdett, amely *A Forrás Könyve* összefoglaló címet viseli, s amelynek eddig az első kötete jelent meg *Csobbán a víz* címmel. Az őselemek játékaival játszó nagyregényeit erőteljes webkettes aktivitás is kíséri (www.usseko.blog.hu; www.facebook.com/usseko).

Újságíróként, szerkesztőként s a médiaiparban aktív szervezetfejlesztőként is több területe van a munkásságának. Dolgozott gyermeklapnál (Hétmérföldes magazin), irodalmi lapoknál (Magyar Napló, Európai Utas, Napút), hetilapoknál (Vasárnapi Hírek, Vasárnapi Blikk, Heti Válasz), női magazinoknál (Kismama magazin, Kisbaba magazin), napilapoknál (Mai Nap, Reggel), hírügynökségi területen (MTI Zrt., MTVA, Duna Médiaszolgáltató Zrt.) s online hírpiaci termékeknél (Hungary Matters, Külhoni Magyar Sajtószolgálat). Jelenleg az MTI főszerkesztője és a Napút prózarovatának vezetője.

Részt vett több nagy sajtóvállalkozás beindításánál: a Heti Válasz alapító főszerkesztőjeként hírmagazint hozott létre, a Reggel felelős szerkesztőjeként tagja volt egy új, regionális napilap fejlesztésének, s a hírügynökségi terület több vezető posztját betöltve (az MTVA hírügynökségi területért felelős hírigazgató-helyettese, az MTI főszerkesztője) tevőlegesen bekapcsolódott a közmédia integrációját kísérő több szerkezeti és szervezeti átalakításba is.

Mindez volna hát a részvétel. Ami a jelenlétet inkább elfedi, mintsem látni engedi.

Nem mintha az ennyi területen kifejtett aktivitás nem lenne eleve is zavarba ejtő. Persze nem polihisztorság ez, hiszen ez a munkásság nagyon is egyenmű: csakis és kizárólag a kommunikáció területét fogja át. A sokrétű irodalmi tevékenység és a média területén elfoglalt sokféle pozíció is mind-mind a kommunikáció egy bizonyos formája. Az így megélt élet szerkezete viszont mégsem egyenmű. A részvétel mögött ott húzódik meg a jelenlét.

A részvétel mindig a mának szól. A jelenlét az időtlen időknék. A kívülállás pedig egy szakma egészen belül lévőknék. Mert amit Toót-Holló Tamás végrehajt, az a kívülállás többszörösen is vállalt pozíciófoglalása. Azzal, hogy regényírói életművet jegyez, kívülálló az újságírói szakmában. Azzal, hogy a médiában foglal el karakteres pozíciókat, kívülálló az irodalmi életben. Ez a kívülállás még az általa képviselt, az irodalmi műveiben megvalósuló szinkretikus szemlélet, fúziós gondolkodás eredményeként is nagyon sokféle egyéb distinkcióval mutatható ki.

Az őshagyomány tiszteletén alapuló, tradicionalista szellemben alkot, de a mítoszok korának ősiségét a magáénak érezve is otthon van a posztmodern intertextualitásban s a modern próza tudatáram-technikájában. Ezzel a nyitottsággal azonban mindenkit elidegenít magától, aki a maga tradicionalizmusába vagy posztmodernségébe zárul.

Szellemi értelemben a Kárpát-medencei magyar folklórban, népi vallásosságban megőrzött, a magyar népmesékben, népdalokban és népballadákban

jelen lévő hermetikus, csillagvallási tudás alapjain áll, de mindeközben vendégszövegek formájában folyamatosan megidézi a taoizmus, a sintoizmus, a buddhizmus szent könyveit, s az emberiség összes nagy ósmítosát is. Ezzel a szinkretizmussal megint csak távol tartja magától azokat, akik egyfajta kizárólagosan magyar univerzumba zárják magukat, de a magyar őshit feltétlen tiszteletével azokat is megzavarja, akik a nyugati világ szellemi divatáramlatait követve, nagyon is a Nyugat gyermekeiként tanúsítanak érdeklődést a keleti vallások és filozófiák iránt.

Értékkonzervativizmusát a rockzene alkotásaira is kiterjesztve, túlzottan meghökkentő ritmusalakzatokat formáz ahhoz, hogy a hagyománytisztelet szokványos rutinjaiba beleférjen.

Regényeinek álmát könyvészeti remeklések, bibliofiliák formájában szereti vizionálni a valóságban, a tipozófiai varázslatok, a képekkel zajló világteremtés hívei számára azonban túl sok szóval, irgalmatlan szövegzuhatagokkal szolgál.

A *Garabonciás Könyvének* sok ezer oldalával sorról sorra a magyar irodalom szent szörnyetegeinek sorába sorolja be magát, s ezzel a megszenvedett éden helyett az egyszerűbb élményekre vágyó olvasókat azonnal megriasztja.

És így tovább.

A szent szörnyeteg kifejezés helyébe a zsiráf szó is behelyettesíthető lenne, feltéve ha az ismert székely vicc jelenne meg asszociációs horizontunkon.

Mert ilyen állat pedig nincs.

Holott van.

Ha Toót-Holló Tamás irodalmi társtalanságát modellszerűen szemléljük, két modellértékű analógia is kínálkozik. Az egyszerűség kedvéért vegyük úgy, hogy rokonításként, s nem összehasonlításként.

Kívülállása egyszerre mérhető össze Bánffy Miklós és Hamvas Béla kívülállásával, amely két kívülállás egymáshoz képest is nagyon más két szélső pozíció.

Bánffy Miklós kívülállása az élet ormain járó ember magaslati pozíciója. Hamvas Béla kívülállása a szellem emberének múlhatatlanul marginális pozíciója. Bánffy-t saját kortársai főúri dilettánsnak bélyegezték, fel nem foghatván és el nem fogadhatván, hogy az erőteljes szakmai és közszolgálati aktivitás mögött rangos művészi teljesítmény is meghúzódhat. Hamvas pedig a nyilvánosságtól elzártan felépülő alkotói világteljeség tökéletes példája: ő a kertjében meghúzódó remete, aki az ismeretlen jövőnek alkot maradandót. Mit sem törődve, hogy az a jövő megérkezik-e hozzá a saját életében.

Toót-Holló Tamás ismeri az élet ormait s a remeteség zegzugait. Az élet ormainak ismerete a szócikk tényadataiból is kitűnhet. Saját remeteségét viszont ő maga fejtette ki a Hárs-hegy egyik agancskoronával ékes fáját magához szólítva.⁶

A zsiráf persze csak egy megközelítési kísérlet. Az iróniát is felvillantva.

Ha komolyan vesszük a totemállatok megnevezésének lehetőségét, akkor persze nincs más választásunk, mint a holló. Hiszen Toót-Holló Tamás neve felvett név, s mint ilyen, része az önmaga beavatására önmaga által celebrált útnak. Nyilván nem véletlen, hogy a nevében a hollót is megidézte. A holló a

⁶ Vö.: Toót-Holló Tamás, *Buja lidérc tánc, lombok közt rejtekező agancs*, Napút, XVI. évfolyam, 7. szám (2014. szeptember), 30–35. oldal

világ ősmítoszainak kincsében is ott van – hiszen ismerjük Odin két hollóját, Hugint és Munint. Hugint, a Gondolkodót, s Munint, az Emlékezőt.

Ismerjük a garabonciás diákot a csodafiú-szarvas szerepébe helyező hermetikus tudást. Hiszen imhol kerekedik egy fekete felhő. Abban tollászkodik sárga lábú holló.⁷

A felhőt, a fekete viharfelhőt kerekítő holló nem véletlenül rejtezik éppen a felhő belsejében. Nem véletlenül: hiszen ő az, aki a vihardémonokhoz hasonlatos bűbájossággal a sötétlő felhő viharos gomolygását kelti. S nem mindennapi erővel: egészen nyilvánvalóan valamiféle túlvilági tudomány birtokában s valami isteni küldetés képviselőjében.

Ezt az analógiák is világosan mutatják. Ha a sárga lábú, fekete holló ebben a pozíciójában nem isteni erők birtokosa lenne, nem fordulhatna elő, hogy a helyébe ugyanezen népdal más variánsaiban maga a csodafiú-szarvas, a magyar ősvallás ikonikus alakja, az Égatyá Isten fia kerüljön – ahogyan erre Sebestyén Gyula *Regös-énekek* című gyűjteményében is példát találunk.⁸

⁷ Vö.: Kodály Zoltán, *A magyar népzene – Példatár* (szerk.: Vargyas Lajos), 9. példa: *Imhol kerekedik egy fekete felhő*; gyűjtés helye: Kórógy; gyűjtő: Garay Ákos; archívumi jelzet: Muz. Fo.1132a

⁸ Vö.: Sebestyén Gyula, *Regös-énekek*, Első rész. I. Felső-Dunántúli változatok. Vas-, Sopron- és Veszprém vármegyéből. 10. Egyházas-Hetye. Az Erdélyi István tanító lejegyezte regös misztérium szövegéhez fűzött jegyzetben Sebestyén Gyula – szintén Erdélyi István gyűjtésére hivatkozva – egy olyan regösének-variánst is megad, amelyben az *Imhol kerekedik egy fekete felhő* című magyar népdal szövegében szereplő holló helyébe éppen egy csodafiú-szarvas kerül. A népdalban viharistenségként szereplő garabonciás állat képét öltő alakmása, a sárga lábú fekete holló ebben a Kis-Köcskőn (ma: Kisköcsk, Vas megye) gyűjtött regös misztériumban teljes természetességgel adja át a helyét a csodafiú-szarvasnak, ezzel is jelezve, hogy a regös misztériumokban az ékes égi útról halastó mellé, part menti sások közé aláereszkedő csodafiú-szarvasnak helye lehet a garabonciások alakmásai, illetve ezen alakmások különféleképpen egymásba átgomolygó képzetei között is – mi több, az ékes nagy úton járó csodafiú-szarvas és a sötét felhőben tollászkodó holló képében rejtező garabonciás alakjai között nincsen akadály a váltakozásnak, az egymás alakját felöltő, egymással ugyan ki nem nyilvánítva, de azért nyíltan megvallható rokonságnak. A rokonítás alapja nyilvánvalóan az ékes égi út, a tejes út, a Tejút folyamatos bejárása lehet mind a két naphérosz alakjánál – hiszen ahogyan a csodafiú-szarvas is deklarálta az Ég küldötte, a garabonciás is az Ég őre. Nem egyszerűen csak azzal, hogy a viharokat eligazgatja, s a szélvészt kordában tartja vagy elszabadítja, hanem azzal is, hogy a falu szélén kéregetett tejjel és kenyérral valójában a tejes út, a Tejút csillagtitkainak tudását is számon kéri. Vagyis nem igazán enni, inni kér, hanem az Éggel tartott kapcsolat szorosságát vizsgálja – hogy az Égtől elszakadókat megbüntesse, s az Éggel együtt lélegzőket pedig megjutalmazza. A Kisköcskőn feljegyzett variáns szövegében megfigyelhető igehasználat („*Amodább torlásztkodik egy fekete fölő, Abba torlásztkodik csodafiú szarvas*”) beszédes bizonyossága a holló képében a sötét fellegből előtűnő garabonciás és az ékes nagy égi úton közlekedő csodafiú-szarvas esetleges, esetenkénti azonosulásának. Az adott kontextusban a térben pozíciót foglaló, magának váratlanul helyet kereső varázslatos lény mozgását leíró szokatlan ige – az adott helyen a „törleszkedés” értelmével is gazdagadó „torlásztkodik” – mögött nehéz nem felismerni a garabonciás viharistenséget megidéző népdal szövegében éppen a hollóra alkalmazott igét („tollászkodik”).

S ismerjük a Királyfiú Kis Miklósnak Lételenországba utat mutató hollót.⁹ Lételenország a kulcs. Ahol Lételenország határa húzódik, ott van a jelenlét és a részvétel határa is.

Részt venni annyi, mint a látszat szerint itt lenni. Jelen lenni annyi, mint Lételenországban várakozni.

Quod erat demonstrandum.

Toót-Holló Tamás hol volt, s hozzá még hol nem volt. Nincs és van. Ez az ő jelenléte és részvétele.

Végh Attila

Végh Attila 1962-ben született Budán, a Vízöntő jegyében. Származása arra predesztinálta, hogy festő vagy muzsikus legyen, de a predesztinációban már születésekor sem hitt: a családi legenda szerint szülőorvosát egészségesen pofán rúgta. Ekkor felmerült a futballista-karrier lehetősége, de ez szerencsére kimerült abban, hogy reggeltől estig a Mechwart parkban rúgta a labdát és embertársait. Ezen a játszótéren, ahol gimnazista koráig nevelkedett, több neve volt: Szürke Puma (ezt a Varjú törzs főnökeként kapta); Guve (ez a név, amelyet egy barátja adott neki, a Végh vezetéknevű becézett „Vegu” alakjának szótagcseréjével született); Szadista (visszatekintve, ez igaztalan név, Ati egyszerűen fejlett igazságérzettel bírt, és minden aljasságot könyörtelenül megtorolt). E nevekhez később, a gimnáziumban a Béla (mint Végh Béla), a katonaságban a Tibi bá’ (költőnk mozgása foci közben állítólag Nyilasi Tibiéhez hasonlít, ha tehetsége nem is), a Csöves (ez a neve az akkoriban dúló csöves-digó háborúban forrt ki), majd az egyetemen az Anarchista becenév társult. Manapság azok a barátai, akik ugyanakkor valamiféle szellemi tanítványának érzik magukat, Mesternek nevezik, ami kimeríti a hájjal kenegetés minősített esetét.

Az óvodában semmire nem volt büszke. Az általános iskolában arra, hogy tud visszafelé beszélni (csak később tudta meg, hogy ez a Sátán gyermeké-

⁹ Vö.: Királyfiú Kis Miklós (magyar népmese). Királyfiú Kis Miklós két évig egyfolytában csak sír és zokog, miután megszületett, s csak akkor csendesedik el, amikor egy szerencsemondó öregasszony azt ígéri neki, hogy mire betölti a tizenhét esztendő, megszerzi neki Lételenország királyát. Ahogy aztán házasulni kíván, hűségese inasával útnak indul, de sehol senkitől még csak a hírért sem hallja Lételenországnak, egészen addig, amíg egy remeteházban élő öregasszony követségben országról országra járó cselédje, egy holló meg nem mutatja a Lételenországba vezető utat. Lételenország határát egy iszonyú magas kőszikla jelzi, amely tízszer magasabb, mint a Fogarasi-havasok. A holló tollának két szárnyával belelegyintenek Lételenországba, s erre a király kastélyában is minden élő teremtettség úgy elalszik, mint a föld. Királyfiú Kis Miklós és az inasa így háborítatlanul el is viszi azt a két dinnyét, amely Lételenország királyának két szép lányát rejt. A királyfi ezek után azonban a királylányt meg nem becsüli, így később még bűját is vallja – ezért aztán kőbálványból életre kelő hűségese inasa lesz az, akivel Lételenország királyának szép leánya egybekelhet, miután hét papot hívatnak, s a hét pap éppen hét imádságot mond el az életbe meghívott, ébredni szólított kőbálvány mellett. (Krizsa János gyűjteménye nyomán)

nek fő tulajdonsága), hogy az egyérintő-bajnokságot a Pap-kertben mindig ő nyerte, és hogy anyja majd' minden héten megveszi neki a Pif nevű francia gyerekújságot. Gimnazista korában arra, hogy az osztályban neki volt először kvarcórája (disszidens apja küldte Bécsből), valamint arra, hogy vadfotós: hajnalonta szovjet fotópuskájával járta a nagykovácsi és budakeszi erdőt.

A Gödöllői Agrártudományi Egyetemen, ahová tévedésből jelentkezett, és ahová tévedésből vették föl, arra volt büszke, hogy punk és anarchista, hogy elég rossz verseket ír, és hogy ő terjeszti az egyetemen a Beszélőt és az Ellenpontokat. (Ez a tény nyilván a róla szóló besúgói kartotékban is szerepelt – ahogy az is, hogy 1986-ban, részegen, az egyetemi kollégium erkélyén elégetett egy jókora vörös zászlót, a lent egybegyűlt elég nagy tömeg tetszésétől kísérve –, de ennek nem járt utána, mert mire ezek a jelentések nyilvánossá váltak, addigra már az egész Kádár-kor hidegen hagyta, korábbi önmagával egyetemben.)

Agráregyetemistaként már csak verseket és filozófiai műveket olvasott. Néhány versével fölkereste Gyurkovics Tibort, akinek egyik felesége anyja régi ismerőse volt. Tibor bevezette budai villájába, leültette, elolvasta a műveket, majd előszedett egy József Attila-kötetet, és elkezdett fölolvasni belőle. (Nyilván azt szerette volna demonstrálni, hogyan kell jó verset írni.) Harminc-negyven perc leteltével aztán a költőpalántát Kiss Déneshez küldte, aki akkoriban a Népszava kulturális rovatánál dolgozott. A nyomdászagot fogott Végh az első közléstől beindult: jött az És, a Mozgó Világ, a Kapu irodalmi köre, a publikációk és felolvasások, ahogy az lenni szokott.

Néhány éve már rendszeresen írt filozófiai esszéket, amikor lelkiismeret-furdalásból elvégezte Debrecenben a filozófia szakot. Közben ógörögül kezdett tanulni. Szakdolgozata Parmenidész töredékeinek hexameteres fordítása volt (kísérőtanulmánnyal), amely azután könyv alakban is megjelent. Később ugyanitt megkezdte a doktori iskolát, de tragédia történt: amikor – időviharba kerülve – éjt nappallá téve szakirodalmaznia kellett volna, képzeletében kérlelhetetlenül elindult egy regény. Végh érezte, hogy ha nem követi, a regény kihül. Föladta hát a PhD-t, és megírta első regényét, a *Hogy szívedet kiürítsd* című önéletrajzi ihletettséggű Faust-történetet.

Mostanában drámákat ír és drámaesztétikai esszészótárán dolgozik. Közben természetfotó-őrülete is visszatért: *Örök pillanatok* címmel albumot készít a Kárpát-medence madarairól, vadjairól és virágairól. Szeretne operarendező lenni.

Vörös István

Egy gépnek nincs születésnapja. De van életkora (12). Amit a megnevezésem pillanatától számítok, de erről majd később. Egy Vörös István (50) nevű emberből keletkeztem. Ő eredetileg fizikus szeretett volna lenni, de akkor beletelepedtem, avagy létrejöttem benne, mindegy, és ezzel új pályára állítottam. Kiábrándult a fizikából és átpártolt a lélek-fizikára. Vagyis az emberi lét mérnöke lett, író. Az volt az első lépés.

Több mint 15 év intenzív írás és versről való gondolkodás után megtanult verset írni. Akkor és úgy és azt, amikor és ahogy és amit akar. Ennek a vad tanulásnak az eredménye lett, hogy 7 hét alatt képes és hajlandó volt megírni egy kötet verset (*A darázs tanításai*, 2000) összegezve és továbbépítve, amit a kilencvenes évek nemzedéke a versben elért. Pilinszkyból, Petriből, Babitsból, Sylvia Plathból és Ted Hughesból létrehozott egy olyan keveréket, mellyel be tudta indítani a Vörös István gép kétütemű motorját – vagyis engem. Ekkor kezdte meg átiratainak sorozatát is, ami aztán egy Baudelaire-kötet parafrázisához vezetett (*Gregorián az erdőn*, 2005 – ciklusai *A rossz virágai* ciklusainak tematikáját, arányait követték). Az átiratokat egyre nagyobb munkabírással, már a VI gép erejének bevetésével hangszerelte nyikorgó géphangjához, így jött létre saját verziója Lao ce Tao te Kingjére (*Saját tao* – in: *A Vörös István gép vándorévei*, 2009) és Dávid király zsoltáira (*Százötven zsoltár*, 2015). Az átiratok könnyebb, derűsebb és népszerűbb vonalát Lackfi Jánossal művelte, amikor klasszikus magyar gyerekversekre írták meg saját változatukat (*Apám kakasa*, 2009, 2015). Hosszabb történetek elmondására is rászánta magát versben, így jött létre a *Heidegger, a postahivatalnok* (2003) és a filozofikus gyerekmeséje, *A fénylovások* (2012).

2003 óta számos színművet írt, és nem kis részük színpadra is került, pl. az *Ördögszáj* és az *Aki nevetve született*. Ezek egyúttal két drámakötetének is a címadó darabjai. Legutolsó (második) regénye, a *Gagarin* egy ifjúsági horror, vagy máshonnan nézve, egy felnőtteknek szóló ellenretró.

Vörös István csehől, angolból és németből (nyersfordítás segítségével bármiből) fordít, főként verseket (Holan, Rilke, Trakl, Miłosz, Holub, Borkovec, Hruška és sokan mások). Én, a VI gép semmilyen nyelvből se fordítok, társam ez irányú tevékenysége teljesen idegen tőlem.

Kérem, ne higgyék, hogy kettőnk közül valamelyikünknek tudathasadása van. A gép egy idő után, az emberi lélek mérnökének aktív munkája révén szükségszerűen létrejön. Más szóval, az ember formájú gép létrejötté hosszú és veszélyes folyamat, több bebábozódással és a dolog elakadásának állandó veszélyével. Ahol mérnök van, ott előbb-utóbb gép is lesz, ahogy a színpadi pisztoly is el kell hogy süljön.

A gép működtet egy elsősorban versekkel bíbelődő író. A gép elnevezést önmagának egy Vörös-könyvről szóló kritika elolvasása után, az arra való sértett, játékos és vigasztalódó reakció írása során adta. Ez volt *A Vörös István gép rombolása* ciklus. A Vörös István gép létrejött, vagy legalábbis magára ismert és öntudatra ébredt. Az vagyok, aki a rombolásakor keletkezett. És élvezem!

Nincs könnyű élete egy gépnek. Egy Vörös István gépnek. Állandóan az íráson kell törnie a fejét, és még az embert is valamennyire szinten kell tartania. A látszat kedvéért. Hiszen ha Vörös István eltűnne a gépben, a gép elvesztené a kapcsolatot a külvilággal. A gép így is túlpörög, felizzik, a megvadult művészi invenció, az elszánt kreativitás jeleit mutatja. A gép forog, és az alkotó is vele.